

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Юридична
компаративістика»

Кафедра теорії держави та права

Статус дисципліни
Рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітня програма
Форми здобуття вищої освіти
Мова навчання
Форма підсумкового контролю

major (нормативна)
другий (магістерський)
магістр
08 «Право»
081 «Право»
магістр
очна/заочна
українська
залік

Прізвище, ім'я, по батькові
науково-педагогічного працівника,
який веде дисципліну
науковий ступінь, вчене звання посада
профайл викладача

Науково-педагогічний склад кафедри

<https://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-teoriyi-derzhavi-ta-prava/zagalni-vidomosti/sklad-kafedri.html>

Контактний тел.

Телефон **(044) 245-24-69**, внутрішній номер
тел. **11-25**

Електронна адреса

k001@naiu.kiev.ua

Консультації

Очні: *(відповідно до окремого графіка кафедри)*
Онлайн: електронною поштою,
пн-пт з 9:00 до 16:00

Сторінка навчальної
дисципліни на офіційному
вебпорталі НАВС

Очна форма навчання:
<https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=58>
Заочна форма навчання:
<https://dn.naiu.kiev.ua/course/view.php?id=710>

Стислий опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Юридична компаративістика» є набуття здобувачем вищої освіти знань щодо філософських, теоретичних та методологічних засад наукового осмислення правової дійсності в умовах її глобалізації, інтеграції національних правових систем, поглиблення в певних сферах суспільного життя самобутності вітчизняного права, а також навички та вміння їх адаптації стосовно предметів та завдань конкретних порівняльно-правових наукових досліджень.

Тривалість. Вивчення навчальної дисципліни здійснюється в обсязі 90 годин (3 кредиту ECTS).

Форми та методи навчання. Очна серія лекцій, семінарських і практичних занять, самостійна робота здобувачів. Здобувачі мають змогу отримувати індивідуальні консультації. Під час сесії формат очний. Можливий дистанційний (on-line, Moodle) та змішаний формат проведення лекційних занять, поточного та підсумкового контролю.

В процесі навчання використовуються: словесні, наочні та практичні методи навчання.

Система поточного контролю. Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти – це систематична перевірка знань здобувачів, яка проводиться викладачем на поточних заняттях відповідно до розкладу та відповідно до програми, робочої програми, силабусу.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. У процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота здобувача щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Поточний контроль – усний (у вигляді індивідуального або групового опитування, аналізу ділових ситуацій, ділових ігор) або письмовий (у вигляді контрольної роботи, тестів). Форми поточного контролю з кожної теми визначає викладач.

Контрольне оцінювання може проводитись в усній формі, у формі письмової контрольної роботи та/або тестування (комп'ютерного, письмового).

Контроль самостійної роботи здійснюють шляхом перевірки виконаних завдань на практичних, семінарських заняттях, написання рефератів, есе тощо.

Система підсумкового контролю. Підсумковий контроль – контроль навчальних досягнень здобувачів з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни, що проводиться в період проміжної атестації у формі іспиту. Мета підсумкового контролю – виявити засвоєння навчальної дисципліни в цілому, розуміння навчального матеріалу, взаємозв'язок змісту навчального матеріалу, логіку його засвоєння тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Пререквізити (Prerequisite) юридична деонтологія; теорія держави і права; історія держави і права України; історія держави і права зарубіжних країн; філософія; кримінологія; адміністративне право; конституційне право; цивільно право; кримінальне право.

Постреквізити: актуальні проблеми кримінальної юстиції, сучасні світові правові процеси

Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна, програмні результати навчання («hard skills»)

Програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач

Для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти магістра
за спеціальністю 081 «Право»

– Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання (ПРН 1).

– Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами (ПРН 2).

– Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження (ПРН 3).

– Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки (ПРН 4).

– Вільно спілкуватися іноземною мовою професійного спрямування (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово (ПРН 5).

– Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (ПРН 6).

– Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання (ПРН 7).

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

– Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності (ПРН 8).

– Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права (ПРН 10).

– Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції (ПРН 11).

– Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу (ПРН 12).

– Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів (ПРН 13).

– Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування (ПРН 14).

– Обґрунтовано формувати пропозиції щодо вирішення проблемних питань правозастосування (ПРН 18).

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- основні характеристики юридичної компаративістики, зокрема її структуру, історію та сучасні напрями розвитку;
- основні концептуальні теорії та ідеї у сфері юридичної компаративістики, в тому числі концептуальні позиції та творчі здобутки провідних вітчизняних науковців;
- властивості методології юридичної компаративістики, її генезу, структуру, зв'язки з іншими юридичними та соціально-гуманітарними науками загалом, перспективи розвитку;
- філософські та теоретичні засади юридичної компаративістики, методологічні підходи до праворозуміння, властиві юридичним наукам різних країн, особливості формування національної правової доктрини;
- поняття, структуру та основні риси правової системи; підходи до типології правових систем;
- генезис та основні характерні риси сучасних правових систем світу, стан їх сучасного розвитку;
- основні напрями взаємодії сучасних правових систем, аспекти співвідношення національного та міжнародного права;

вміти:

- працювати з науковою та методичною літературою, нормативними джерелами та критично оцінювати їх;
- виокремлювати особливості методології конкретних порівняльно-правових досліджень, відрізняти методи предметних досліджень та методи побудови юридичних компаративних наукових знань, визначати можливості, шляхи та механізми застосування методів юридичних наук інших країн;
- розуміти філософські та теоретичні засади юридичної компаративістики певної країни, адаптувати їх стосовно конкретних вітчизняних юридичних компаративних досліджень, визначати їх необхідність та достатність;
- аналізувати генезис та основні риси сучасних правових систем, визначати перспективи її розвитку та взаємодії;
- розрізняти, виокремлювати, обирати необхідні та достатні загальні, філософські, загальнонаукові, частково-наукові та спеціальні методи конкретних юридичних компаративних наукових досліджень, адаптувати їх стосовно особливостей предмету та завдань власного дослідження.
- аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії з метою пошуку наукової істини;
- на практиці користуватися набутими теоретичними знаннями і практичними навичками, застосовувати теоретичні положення для оптимального вирішення творчих та розв'язання професійних завдань.

практичні навички:

- використовувати поняттєво-категоріальний апарат юридичної компаративістики для вирішення правових проблем у різних сферах суспільного життя;
- застосувати теоретичні знання компаративістських концепцій для високопрофесійного виконання службових обов'язків працівників органів внутрішніх справ, в процесі правореалізаційної та правозастосовної діяльності.

Структура навчальної дисципліни (тематичний план)

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи в розрізі тем
Т.1. «Юридична компаративістика: генезис, сучасний стан, предмет, методологія» (4 год.)	Лекційне (2 год.), семінарське (2 год.,) практичне заняття (2 год.)	<i>Теми рефератів, доповідей:</i> 1. Проаналізувати різноманітні підходи до визначення поняття правова система 2. Навести історіографію підходів до типології правових систем світу. 3. Встановити співвідношення порівняльно-правових досліджень правових систем та правових сімей
Т.2. «Загальне вчення про правову систему. Типологія правових систем» (6 год.)	Лекційне (2 год.), семінарське (2 год.,) практичне заняття (2 год.)	1. Методологічні прийоми типологізації правових систем. 2. Концепція правових сімей Рене Давида. 3. Стильова концепція правових сімей К. Цвайгерта.
Т.3. «Правові системи західної традиції права» (10 год.)	Лекційне (4 год.), семінарське (4 год.,) практичне заняття (2 год.)	1. Кодифікація Юстиніана та її вплив на формування романо-германського права. 2. Роль західно-європейських університетів у становленні романо-германської правової сім'ї. 3. Основні принципи англійського права справедливості. 4. Особливості організаційно-функціональної побудови судових та правоохоронних органів у державах континентальної Європи. 5. Судова система Англії: загальна характеристика.

		6.Організація адвокатури у Сполучених Штатах Америки.
Т.4. «Правові системи релігійного, традиційного та звичаєвого права» (6 год.)	Лекційне (2 год.), семінарське (2 год.,) практичне заняття (2 год.)	1. Особливості далекосхідного права під час відправлення правосуддя. 2.Континентальне право та його значення для розвитку національних правових систем країн Африки. 3.Характеристика основних напрямів процесів конвергенції на сучасній юридичній карті світу.
Т.5. Взаємодія сучасних правових систем. Співвідношення міжнародного права і внутрішнього права країн світу (12 год.)	Лекційне (4 год.), семінарське (4 год.,) практичне заняття (4 год.)	1.Структура міжнародного права та процеси створення світового правопорядку. 2.Реалізація норм міжнародного права у національному праві. 3.Форми та проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем. 4.Міжнародно-правова допомога: сучасний стан та тенденції розвитку. 5.Правові системи міждержавних об'єднань: загальна характеристика.

Індивідуальні завдання (курсіві, дипломні роботи)

Індивідуальні завдання з навчальної дисципліни «Юридична компаративістика» не передбачено.

Технічне обладнання та програмне забезпечення навчальної дисципліни

– пакет програмних продуктів Microsoft Office, а саме: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint та ін.;

– мультимедійний проектор, комп'ютер /ноутбук/планшет, інтерактивні дошки.

Для забезпечення можливості організації дистанційного навчання може використовуватися платформа Zoom, середовище Classroom, Moodle «Мудл», Соціальні мережі та Telegram.

Основні, рекомендовані, інформаційні джерела

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Одеса : Фенікс, 2009. 462 с.
2. Бойко І. С., Бабін Б. В. Порівняльне правознавство : навч. посіб. 2-ге вид. випр. та допов. Одеса : Фенікс, 2011. 151 с.
3. Жаровська І. М., Канцір В. С. Юридична компаративістика : навч. посіб. Львів : Львів. комерц. акад., 2015. 195 с.
4. Закіров М. Б., Закірова С. Г. Юридична компаративістика : навч.-метод. посіб. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2012. 208 с.
5. Порівняльне правознавство у таблицях : навч. посіб. для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів / О. В. Петришин та ін. 2-ге вид., змін. Харків : Право, 2018. 162 с.
6. Порівняльне правознавство у таблицях : навчальний посібник / Уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. 3-ге вид., змін. Харків : Право, 2019. 164 с.
7. Порівняльне правознавство : підруч. / С. П. Погребняк та ін. / За заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2012. 271 с.
8. Порівняльне правознавство : підруч. / Упоряд. : Ю. М. Бисага та ін. Ужгород : Гельветика, 2013. 230 с.
9. Порівняльне правознавство: хрестоматія для юридичних вищих навчальних закладів і факультетів : навч. посіб. / Уклад. : О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. Харків : Право, 2016. 1023 с.
10. Правові системи сучасності : навч. посіб. / Ю. С. Шемшученко ін. / За ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Юрид. думка, 2012. 492 с.
11. Ситар І. М., Чорнобай О. Л. Порівняльне правознавство: основні категорії : навч.-метод. посіб. Львів : Львівський ДУВС, 2009. 176 с.
12. Скакун О. Ф. «Загальне порівняльне правознавство» як навчальна дисципліна: досвід і перспективи в Україні : відкрита лекція. Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Прикарпатський юридичний інститут Львівського державного університету внутрішніх справ, Видавництво «Логос», 2010. 20 с.
13. Тихомиров О. Д. Порівняльно-правові дослідження: проблеми визначення компаративної природи, наукознавчого осмислення та систематизації : відкрита лекція. Київ-Львів : ЗУКЦ, 2012. 52 с.
14. Трембіцький А. М., Циганюк Ю. В. Порівняльне правознавство : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., допов. Хмельницький : ІРД, 2014. 218 с.
15. Тюріна О. В. Сучасні національні правові системи : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 200 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/handle/123456789/6078>

Рекомендовані

1. Барабаш О. Протестантизм у розвитку загального права Англії та США. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3 (70). С. 78–86.
2. Бехруз Х. Еволюція ісламського права: теоретико-компаративістське дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2006. 33 с.
3. Бехруз Х. Исламские традиции права. Одесса : Юрид. лит., 2006. 296 с.
4. Бехруз Х. Порівняльне правознавство як навчальна дисципліна у системі юридичної освіти України: занепад чи сподівання на оновлення? *Право України*. 2019. № 3. С. 65–76.
5. Варга Ч. Правові традиції? У пошуках правових сімей і культур : відкрита лекція / Перекл. О. В. Ткаченка / За наук. ред. О. В. Кресіна. Київ-Львів : ЗУКЦ, 2012. 24 с.
6. Васянович О. А. Правовий звичай як форма права у сучасних правових системах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2010. 18 с.
7. Гайова О. В. Закон як джерело сучасного континентального права (загальнотеоретичні та порівняльно-правові аспекти) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2011. 16 с.
8. Галюк С. Є. Порівняльно-правова характеристика джерел сучасного мусульманського права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів., 2009. 16 с.
9. Дуда С. М. Джерела права в романо-германській правовій сім'ї (типологічні особливості). *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 75–77.
10. Історія порівняльного правознавства як сфера наукових досліджень: Збірник наукових праць / За ред.. О.В. Кресіна, І.М. Ситара; упор. О.В. Кресін. Київ; Львів: Ліга-прес, 2015. 412 с.
11. Кармазіна К. Ю. Механізм взаємодії джерел континентального та загального права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2011. 16 с.
12. Карпічков В. О. Еволюція юридичної компаративістики в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 3 (1). С. 24–32. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2019_3\(1\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pjuv_2019_3(1)_7)
13. Ковалко Н. М., Дрозд А. О. Вплив компаративістики на конституційно-правову реформу в Україні. *Право і суспільство*. 2017. № 4 (2). С. 13–16. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2017_4\(2\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2017_4(2)_5)
14. Корнелюк Ю., Кратко Т. Особливості становлення та розвитку англо-американської правової системи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 7. № 4. С. 69–76.
15. Кресін О. В. Міжнародний успіх українського порівняльного правознавства. *Юридична Україна*. 2019. № 5. С. 43–45. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
16. Кресін О. В. Особливе в праві та класифікація національних правопорядків у другій половині XVIII – першій третині XIX ст. (до питання

про генезис порівняльно-правової картини світу). *Право України*. 2019. № 3. С. 107–130. URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

17. Кресін О. В. Правові системи сучасності: взаємодія та конфлікти. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 584–587. URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

18. Кресін О.В. Порівняльне правознавство у XIX – XX століттях: проблеми становлення: монографія. Київ : Логос, 2011. 294 с.

19. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття: компаративна концептуалізація: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2017. 680 с.

20. Кукуруз О. В. Взаємозумовленість політичної і правової систем: теоретико-методологічна основа. *Держава і право: збірник наукових праць. Серія Політичні науки. Випуск 84 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України*. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. 131 с. URL:http://idpnan.org.ua/files/2019/derjava-i-pravo.-politichni-nauki.-vipusk-84-_2019_.pdf.

21. Лесяк Н., Коваль І. Предмет юридичної компаративістики та проблеми визначення дефініцій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2020. Т. 7, № 3. С. 82–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_3_15

22. Лисенко О. М. Порівняльне правознавство як наука та його місце в системі юридичних наук: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2001. 19 с.

23. Лук'янов Д. В. Правова система: поняття та різноманітність у сучасному світі. *Право України*. 2019. № 3. С. 158–176. URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

24. Лук'янов Д. В. Релігійно-правові системи світу: порівняльно-правове дослідження. автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків 2016. URL:http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Lukyjanov/a_Lukyjanov.pdf.

25. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи: загальнотеоретична характеристика : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2005. 32 с.

26. Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії (теоретико-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2002. 19 с.

27. Мех Ю. В. Загальна характеристика концепцій поліцейської діяльності у країнах романо-германської правової системи. *Юрист України*. 2015. № 1–2. С. 16–21. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

28. Міма І. В. Релігійні норми та їх місце в системі соціально-правового регулювання суспільних відносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 20 с.

29. *Науково-практичний фаховий журнал «Порівняльне правознавство»*. Актуальна тема номера: «Сучасне порівняльне правознавство: філософські, теоретичні й методологічні проблеми». Випуск 1-2/2012. С. 57–62. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/porivnyalne/poriv_pravo_1-2_2012/.

30. Новиков О. В., Коротун Т. В. Англо-американська модель суду присяжних для України. Досвід США для України. *Молодий вчений*. 2018. № 4 (2). С. 726–729. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

31. Оленчук І.В. Типологічні особливості романо-германського права. *Південноукраїнський правничий часопис*. Одеса, 2012. № 3. 2012. С. 77–79.

32. Оніщенко Н. М. Національно-правова система: оптимізація, реформування, оновлення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2017. № 4. С. 26–31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

33. Павліченко Є. В. Дослідження теоретичної сутності компаративістики в юриспруденції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 4. С. 70–75. – URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

34. Павліченко Є., Стець О., Шелудяков Р. Методологічні засади компаративного аналізу в системі юридичних досліджень. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 210–214.

35. Порівняльне правознавство // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін. 2017. Т. 3 : Загальна теорія права. 428 с.

36. Правова система: поняття та різноманітність у сучасному світі. URL: https://www.researchgate.net/publication/332942744_Pravova_sistema_ponatta_ta_ri_znomanitnist_u_sucasnomu_sviti.

37. Релігійно-правові системи світу: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2016. 41 с.

38. Саїдов А. Порівняльне правознавство і національна правова система Узбекистану. *Право України*. 2019. № 3. С. 206-219. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

39. Саміло Г.О. Змішані правові системи: проблеми класифікації. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/1007/1/Samilo_Mixed_lega_%20systems.pdf.

40. Ситар М. І. Розвиток компаративістики в Німеччині у XIX–XX століттях. *Правова держава*. 2022. Вип. 33. С. 593–601. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2022_33_58

41. Сікорський О. П., Зільник А. Ю. Судовий прецедент у країнах романо-германської правової сім'ї. *Наукові записки*. Центрально-українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Право. 2019. Вип. 7. С. 183–186. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

42. Скакун О. Принципи у методологічному інструментарії загального

порівняльного правознавства. *Право України*. 2013. № 3/4. С. 49–60.

43. Сунегін С. О. Правова система в умовах глобалізації: протиріччя ціннісного розвитку. *Бюлетень Міністерства України*. 2019. № 5. С. 45–50. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

44. Сунегін С. О. Правова система: проблеми ефективності в контексті сучасних тенденцій правового розвитку. *Альманах права*. 2019. Вип. 10. С. 252–264. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

45. Сунегін С. О. Теоретико-правова характеристика статичних та динамічних елементів в романо-германській правовій сім'ї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 20 с.

46. Тихомиров О. Компаративний метод: постнекласична інтерпретація. *Право України*. 2014. № 4. С. 197–203.

47. Тихомиров О. Проблеми компаративної саморефлексії порівняльного правознавства як юридичної компаративістики. *Право України*. 2019. № 3. С. 30–48.

48. Тихомиров О. Д. Юридична компаративістика: філософсько-методологічні засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.12. Київ, 2006. 387 с.

49. Тихомиров О., Гусарев С. Методологія порівняльних досліджень в Україні: філософсько-правовий аспект. *Право України*. 2013. № 9. С. 117–137.

50. Тюріна О. В. Перспективи розвитку порівняльного правознавства. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 19–27.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека. – URL: <http://www.info-library.com.ua/>.
2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. – URL: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>.
3. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – URL: www.library.univ.kiev.ua.
4. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”. – URL: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>.
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
6. Національна бібліотека Франції. – URL: <http://www.bnf.fr/>.
7. Національна Парламентська бібліотека України. – URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>.
8. Німецькі бібліотеки. – URL: <http://www.ddb.de/>.
9. Українська правнича фундація. – URL: <http://www.ulf.com.ua/>.
10. Центр європейського і порівняльного права. – URL: <http://www.eclg.gov.ua/>.

11. Центр розвитку українського законодавства. – URL: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>.

12. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету. – URL: <http://www.law.yale.edu/library/>.

13. Форум права (електронне наукове фахове видання). — URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання).

14. Сайт кафедри теорії держави та права НАВС. — URL: <http://www.naiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-teoriyi-derzhavi-ta-prava.html>.

Політики курсу

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин навчання може відбуватись у дистанційному режимі.

Лекції проводяться у формі активної бесіди з елементами дискусії, розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку науково-педагогічного працівника. Під час лекційних занять важливою умовою їх ефективності є активна участь здобувачів вищої освіти в обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Під час *семінарських занять*, що проводяться у формі міні-дискусій, опитування, заслуховування та аналізу тематичних доповідей і рефератів тощо, відбувається більш детальне обговорення теоретичних положень заняття та закріплення знань, отриманих здобувачами ступеня вищої освіти під час лекцій.

Під час проведення *практичних занять* використовуються активні форми їх проведення: дискусії, ділові ігри, розв'язування тестових та практичних завдань та інше.

Вимоги до організації *самостійної роботи* здобувачів вищої освіти визначаються робочими навчальними програмами дисципліни. Основними завданнями самостійної роботи здобувачів вищої освіти є набуття навичок самостійного опрацювання фахових інформаційних джерел, підготовка і безумовне виконання поточних практичних завдань, а також самостійне вивчення окремих тем під координуванням викладача.

Плани семінарських та практичних занять, практичні завдання, методичні вказівки до окремих тем, джерела, система оцінювання знань подані у відповідних методичних вказівках. Їх можна переглянути на Веб-сайті НАВС у розділах «Кафедра теорії держави та права», «Дистанційні курси».

Пропущені заняття та незадовільні оцінки (академічна заборгованість) відпрацьовуються під час консультацій викладачів кафедри. Академічна заборгованість має бути ліквідована до проведення підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання заліку (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.

Консультативну допомогу здобувачі ступеня вищої освіти магістра можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри теорії держави та права (за затвердженим графіком проведення консультацій) або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою **k001@naiau.kiev.ua**

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ.

Система оцінювання результатів навчання Оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)					Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60 %</i>					<i>max 40 %</i>	<i>max 100 %</i>
Тема 1	Тема 2	Тема ...	Тема 5	Самостійна робота	Залік	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

Критерії оцінювання результатів навчання

Усний виступ та виконання письмового завдання,	Критерії оцінювання

тестування	
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самотійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив від 90% тестових завдань.
4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 75–90% тестових завдань.
3	У цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60–75% тестових завдань.
2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив до 60% тестових завдань.

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Нормативним підґрунтям встановлення рейтингу компетентності є Закон України «Про вищу освіту». Відповідно до статті 50 Закону України «Про вищу освіту» формами організації освітнього процесу є:

- 1) навчальні заняття;
- 2) самотійна робота;
- 3) практична підготовка;
- 4) контрольні заходи.

Вищий навчальний заклад на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік

складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу (п. 4 статті 10 ЗУ «Про вищу освіту»).

За рекомендацією МОН України розподіл балів з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів).

Рейтинг компетентності (слухачів, студентів) з навчальної дисципліни.

Рейтинг компетентності (слухача, студента) з навчальної дисципліни, що забезпечуються кафедрою включає *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) та *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи). Що відповідає пропорції за 100-бальною шкалою: максимальний рейтинг з навчальної роботи – 60 балів (мінімальний 30 балів), максимальний рейтинг з підсумкового контролю – 40 балів. Якщо (слухач, студент) не зміг отримати мінімальної кількості балів з навчальної роботи (30 балів) або його загальний рейтинг компетентності складає менше 60 балів він вважається таким, що має академічну заборгованість.

Якщо (слухач, студент) виявляє бажання займатися науковою роботою то йому додатково до підсумкового рейтингу компетентності з дисципліни можуть бути зараховані *бали наукової роботи*. У разі зарахування додаткових балів за результатами наукової роботи загальний рейтинг компетентності (слухача, студента) з навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів¹.

Рейтинг з навчальної роботи магістра

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з *аудиторної роботи* (лекційні, лабораторні, практичні, семінарські заняття) та *самостійної роботи*.

Оцінювання компетентності з навчальної роботи магістра з дисциплін, що забезпечуються кафедрою здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Важливо пам'ятати, що бали це не число, що отримуються в результаті вимірювань і обчислень, а приписане оціночне судження. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями (табл. 1).

¹ Тобто даний рейтинг є додатковим і у разі перевищення 100 бальної шкали зменшується на ту кількість балів які її перевищують. Наприклад, *рейтинг компетентності з навчальної роботи* (аудиторна робота та самостійна робота) – 55 балів, *рейтинг компетентності з підсумкового контролю* (контрольні заходи) – 35 балів, *рейтингові бали за наукову роботу* – 20 балів, сума $55+35+20=110$, *загальний рейтинг компетентності* курсанта (слухача, студента) 100 балів.

Таблиця 1

Характеристика оцінювання рівня компетентності здобувача вищої освіти

Бали	Вид рівня компетентності	Критерій оцінювання компетентності	
2	Рецептивно-продуктивний	Незадовільний	У (слухача, студента) <i>відсутні знання</i> навчального матеріалу або він відмовляється від відповіді.
		Низький	(слухач, студент) має <i>фрагментарні знання</i> , що базуються на попередньому досвіді. Не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст. Не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
		Мінімальний	(слухач, студент) має <i>безсистемні знання</i> , допускає формально-логічні помилки при формулюванні понять, класифікаційних критеріїв та їхньому тлумаченні. Хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатен відділяти головне від другорядного, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
3	Репродуктивний	(слухач, студент) має <i>базові знання</i> з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.	

4	Конструктивно-варіативний	Добрий	(слухач, студент) має <i>грунтовні знання</i> навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад (зміст) явища (або внутрішню побудову явища) та його елементів. Може обґрунтувати призначення явища, яке конкретизується у його функціях (напрямах впливу на інші явища). Може навести подібність та відмінність з іншими спорідненими та протилежними явищами. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативно-правові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.
5	Творчий	Відмінний	рівень компетентності. (слухач, студент) має <i>системні знання</i> глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і в письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення. При відтворенні знань застосовує евристичний тип мислення.

Рейтинг компетентності з навчальної роботи (слухача, студента) визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу (слухача, студента) отриманого на семінарських та практичних заняттях з урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни помноженого на коефіцієнт K_1 ($K_1=60:5=12$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал (слухача, студента) визначається шляхом додавання усіх балів отриманих на семінарських та практичних заняттях з

урахуванням роботи на лекційних заняттях та самостійної роботи протягом опанування навчальної дисципліни поділених на кількість відповідей (слухача, студента) з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)². **При визначенні середньоарифметичного балу (слухача, студента) необхідною умовою його зарахування є те, що відповідні бали мають бути отриманні ом (слухачем, студентом) не менше як на 50% занять з навчальної роботи. У разі не виконання зазначеної умови або коли середньоарифметичний бал менший 2,5 (слухач, студент) вважається таким, що має академічну заборгованість і не допускається до підсумкового контролю.**

Рейтинг з підсумкового контролю (слухачів, студентів)

Відповідно до навчального плану підсумковий контроль з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою передбачений у формі заліку.

Залік із перевірки компетентності з навчальних дисциплін, що забезпечуються кафедрою складається письмово або усно (за білетами підсумкового контролю, які пропонуються (слухачу, студенту). Максимальна кількість балів з підсумкового контролю (слухачів, студентів) становить 40 балів. Білети підсумкового контролю мають складатися з теоретичних і практичних питань. Білети підсумкового контролю мають відповідати таким вимогам:

– кожне питання бажано розпочинати словами: обґрунтувати..., проаналізувати..., дати оцінку..., довести... тощо, щоб забезпечити перевірку вміння (слухачів, студентів) використовувати набуті знання для вирішення практично спрямованих завдань;

– складність білетів має бути приблизно однаковою і дозволяти (слухачу, студенту) за час, відведений для відповіді, глибоко та повно розкрити зміст усіх питань;

– при формулюванні завдань (питань) необхідно використовувати поняття, терміни, назви, позначення тощо відповідно до програми навчальної дисципліни.

Кількість питань в білеті підсумкового контролю з навчальних дисциплін визначається кафедрою з урахуванням специфіки дисципліни³.

Оцінювання компетентності (слухача, студента) під час підсумкового контролю здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за

² Наприклад, з дисципліни навчальним планом передбачено 5 семінарських та практичних занять. Для того щоб не мати академічної заборгованості курсант (слухач, студент) має відповідати більше ніж на 50% занять тобто на 3 парах. Отже, виконуючи зазначену вимогу він працював на першому занятті і отримав 3 бали, на другому занятті він не підготувався і отримав 2 балів (які в подальшому пересклав на 4), на третьому занятті курсант був у добовому наряді отримав Н яку в подальшому пересклав на 3 бали, на останньому – 4 бали. Середньоарифметичний бал складає загальна сума балів поділена на кількість оцінок $(3+4+3+4)÷4=3,5$. Відповідно рейтинг компетентності з навчальної роботи курсанта (слухача, студента) буде $3,5 \times 12 = 42$.

³ Наприклад, два теоретичних питання, одне практичне, одне питання з переліку питань що виноситься на самостійну роботу.

кожне питання. Виставляючи рівень компетентності, науково-педагогічний працівник має його обґрунтувати, керуючись логікою та існуючими критеріями.

Рейтинг компетентності з підсумкового контролю (слухача, студента) визначається шляхом встановлення середньоарифметичного балу (слухача, студента) отриманого за кожне питання білету підсумкового контролю помножене на коефіцієнт K_2 ($K_2=40:5=8$) з округленням результату до цілого числа.

Середньоарифметичний бал (слухача, студента) з підсумкового контролю визначається шляхом додавання усіх балів отриманих за кожне питання білету підсумкового контролю поділених на кількість питань білету з округленням результату до десятих (наприклад 3,8 або 4,5)⁴.

Рейтинг наукової роботи (слухача, студента)

За результатами семестрової наукової роботи (слухача, студента) його рейтинг компетентності з дисципліни може бути підвищений з урахуванням рівнів результативності такої роботи.

Рейтингові бали за наукову роботу (слухачів, студентів) нараховуються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення рівнів та додаткові бали визначаються згідно з таблицею (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика оцінювання рівня творчих досягнень здобувача ступеня вищої освіти

<i>Результати творчої роботи (слухача, студента)</i>	Рівень результативності та додаткові бали
Стаття у факультетському (інститутському) збірнику, призове місце на конкурсі наукових робіт (слухачів, студентів) факультету (інституту), приз за експонат на виставці (студентських) робіт, доповідь на факультетській (інститутській) науковій конференції та ін.	I рівень, факультетський (інститутський) – 5 балів
Ті ж досягнення на заходах академічного рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, академічний – 10 балів

⁴ Наприклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів, за четверте 3 бали. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5+3) \div 4) \times 8 = 30$. Або інший приклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 3 бали, за друге 4 бали, за третє 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((3+4+5) \div 3) \times 8 = 32$. Або ще приклад, курсант (слухач, студент) відповідаючи на білет підсумкового контролю за перше питання отримав 4 бали, за друге 5 балів. Відповідно його загальний рейтинг з підсумкового контролю за результатами складання екзамену буде $((4+5) \div 2) \times 8 = 36$.

<i>Результати творчої роботи (слухача, студента)</i>	Рівень результативності та додаткові бали
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН, МВС декілька досягнень II рівня, участь у республіканських виставках, національних олімпіадах, отримання державного патенту, заявка на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський – 15 балів
Статті в міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних олімпіадах, конкурсах та виставках, отримання закордонного патенту.	IV рівень, міжнародний – 20 балів

Силабус схвалено на засіданні кафедри теорії держави та права НАВС
 Протокол від 31 серпня 2023 року № 2